

 NTNU
Det skapende universitet

TDT4110 Informasjonsteknologi grunnkurs:
Kapittel 2 – Python: Bruk av funksjoner, variabler
og input/output

Professor Alf Inge Wang

www.ntnu.no

2

Læringsmål og pensum

- Mål
 - Lære om å designe et program
 - Lære om skrive ut til skjermen (print)
 - Lære om variabler
 - Lære om å lese fra tastatur
- Pensum
 - Starting out with Python: Chapter 2
Input, Processing, and Output

 NTNU
Det skapende universitet

www.ntnu.no

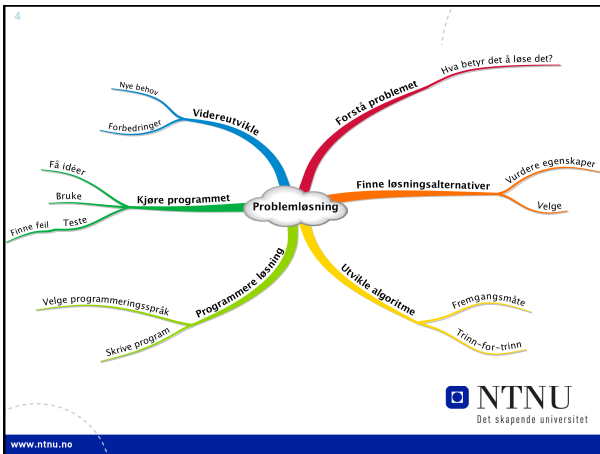
3

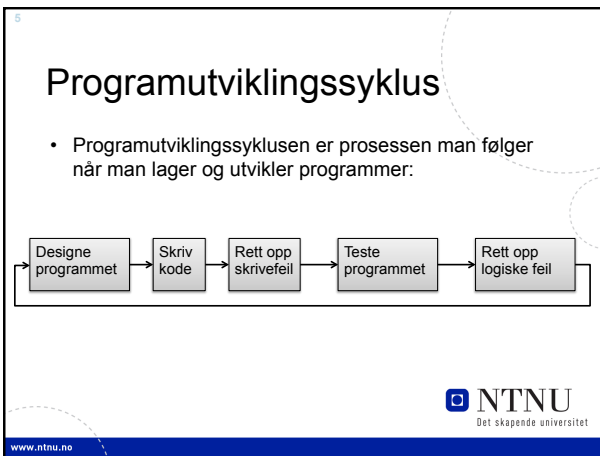
Design et program

Kapittel 2.1-2.2

 NTNU
Det skapende universitet

www.ntnu.no

Hjelp til å designe programmer: Pseudokode

- Beskriver programmet med naturlig språk
- Pseudokode kan ikke forstås av en datamaskin, men kan oversettes av mennesker til ulike programmeringsspråk

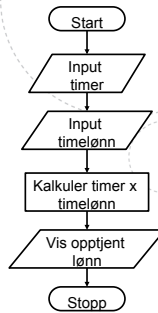
```
Hent inn (input) antall timer jobbet  
Hent inn (input) timelønn  
Kalkuler antall timer x timelønn  
Vis (display) opptjent lønn
```


www.ntnu.no

Hjelp til å designe programmer: Flytskjema

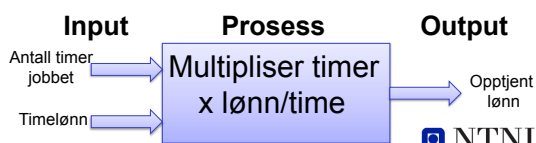
- Beskriver programmer på en grafisk måte:
 - **Ovaler:** *Terminalsymboler* som viser start og stopp
 - **Parallelogram:** *Input- og output-symboler* (hente inn fra bruker og vise til skjerm)
 - **Rektangel:** *Prosesseringssymboler* der man utfører noe på data (for eksempel beregninger)

www.ntnu.no

Hjelp til å designe programmer: Input – prosessering - output

- Dataprogrammer utføres ofte som en trestegsprosess:
 1. Mottar input
 2. Utfører prosessering av input (gjøre noe med input)
 3. Produserer output

www.ntnu.no

Vise output med print-funksjonen

Kapittel 2.3

Skrive informasjon til skjerm

Vi prøver litt...

- For å skrive noe til konsollet (utskriftsskjermen), brukes funksjonen `print(uttrykk)`
 - `print('Hello world')`
 - Kommandoen vil skrive ut *Hello world* til konsollet.
 - 'Hello world' er en tekststreng (streng), dvs. en rekke tegn.
 - Strengen starter med en frutt (') og avsluttes med en frutt (')
- Uttrykket kan være et tall, utregning av tall, logiske uttrykk, tekst og/eller variabler.

print – to frutt or not to dobbelfnutt

Vi prøver litt...

- I Python kan man skrive strenger både med frutter ('...') og med dobbelfnutter ("...")
- Dette kan brukes til å skrive tekst som har frutter i seg:


```
print("Don't be afraid!")
print('Han var "veldig" kul!')
```
- I Python kan man bruke trippelfnutter for å skrive tekst som inneholder både ' og ", samt linjeskift:


```
print("""I'm a green "frog",
linje to
linje tre""")
```

Kommentarer

Kapittel 2.4

Kommentarer i programmer

- En god programmeringskikk er å skrive kommentarer i koden som forklarer hva som blir gjort.
- Kommentarer i kode blir ignorert av tolker eller kompilator og blir ikke skrevet ut til skjerm.
- I Python brukes tegnet # for å indikere kommentarer.

```

- Alt som kommer etter # på ei linje blir ignorert av tolkeren
# Programmet skriver ut navn og adresse
# til en person
print('Donald Duck') # Skriver ut navn
print('Moseveien 23B') # Skriver ut veiadresse
print('Andreby') # Skriver ut by

```

Læringsmål og pensum

- Mål
 - Lære om å designe et program
 - Lære om skrive ut til skjermen (print)
 - Lære om variabler
 - Lære om å lese fra tastatur
- Pensum
 - Starting out with Python: Chapter 2
Input, Processing, and Output

Variabler og datatyper

Kapittel 2.5

Variabler

- Definisjon: En variabel er et navn som representerer en verdi lagret i datamaskinens minne.
- En *variabel* fungerer som minne på en kalkulator:
 - **M+** Lagre et tall i variabelen M
 - **Mr** Hente fram verdien fra variabelen M
 - **MC** Slette verdien på variabelen
- I all programmering trenger man variable i forbindelse med utregning, sammenlikning, lagre og gjøre endringer på informasjon
- Det kalles en variabel fordi innholdet kan variere i løpet av programmet.

Opprette variabler med tilordning

- Man bruker et tilordningsuttrykk for å opprette en variable og lage en referanse til en dataverdi:

```
alder = 23
```

- Variabelen alder refererer til verdien 23 i datamaskinens minne:

```
alder → 23
```

- En tilordning skrives på formen:

```
variabel = uttrykk
```

- Tegnet "=" (er lik) er en tilordningsoperator.
- *variabel* er navnet på variabelen
- uttrykk representerer en verdi

Lagring av verdier

- OBS! Variabler kan ikke brukes før de er opprettet!
- Hvordan lagres verdier?
- Hvor mange verdier er det plass til egentlig?
- Verdier lagres sammen med andre program og andre data i minnet (RAM på datamaskinen)
 - ligner en stor kommode med veldig mange nummererte skuffer
 - i hver skuff kan du lagre en byte eller 8 biter (bits)
 - en byte er et tall i området 0-255 (8 sifre i 2-tallssystemet)
- Python finner ut selv hvor mye plass som trengs for å lagre en verdi

Navneregler for variabler

- Skal ikke bruke nøkkelord i Python som variabelnavn (dvs. ord som betyr noe i språket, som f.eks. print, if)
- Hvis du overskriver nøkkelord kan du bruke funksjonen `del(variabel)` for å slette variabelen.
- Variabelnavn kan ikke inneholde mellomrom (space)
- Første bokstav i navnet må være bokstav eller underscore ("_")
- Etter første bokstav kan man bruke bokstaver, tall og underscore.
- Stor og liten bokstav tolkes forskjellig!
- Du kan bruke æ, ø, og å i variabelnavn i Python, men det anbefales ikke!

Tips til variabelnavn

- Bruk variabelnavn som sier noe om hva variabelen skal brukes til:


```
pris = 29
```
- For variabelnavn som består av flere ord, bruk underscore mellom hvert ord (brukes i læreboka):


```
antall_elever = 300
sum_utgifter = 950
```
- Kan også bruke stor bokstav for hvert nytt ord i en variabel (kamel-pukkel-stil):


```
antallElever = 300
sumUtgifter = 950
```

23

Vise flere elementer med print funksjonen

- Funksjonen print gjør det mulig å vise flere elementer i samme setning ved bruk av komma mellom hvert element.

- Eksempel på å vise fire elementer til konsoll ved hjelp av print:

```
elever = 250
ansatte = 13
print('Skolen har', elever, 'elever og', ansatte, 'ansatte')
```

The diagram shows arrows pointing from labels to parts of the code: 'variabel' points to 'elever' and 'ansatte'; 'tekststreng' points to the single quotes around the strings; and 'tekststrenger' points to the double quotes around the strings.

Resultat: Skolen har 250 elever og 13 ansatte

- Merk at variabler ikke har fnutter rundt seg!
- Merk at print legger på et mellomrom mellom hvert element!

www.ntnu.no

24

Endring av verdi i en variabel

- En variabel kan endre verdi i løpet av et program.
- Man endrer verdien av variabel ved å gjøre en ny tilordning.
- Eks:

```
alder = 29
print(alder)
alder = 30
print(alder)
```

The diagram shows 'alder' pointing to a box containing '29' for the first print statement, and then pointing to a box containing '30' for the second print statement.

www.ntnu.no

25

Datatyper

- I Python kan variabelen ta vare på ulike typer data (datatyper) som heltall, desimaltall, tekst og sannhetsverdier.
 - Heltall (int): `antall = 7`
 - Desimaltall (float): `penger = 35.5 # Bruker . i stedet for ,`
 - Tekststreng (str): `navn = 'Petter' # Bruker fnutter`
 - Sannhetsverdi (bool): `rykte=True` eller `rykte=False`
- Datatypen til en verdi eller en variabel kan man finne ved å bruke funksjonen `type(uttrykk)`
- I Python får variabler type ved tilordning
 - Dvs. at en variabel kan bytte datatype

www.ntnu.no

Mer om variabler og datatyper

- Noen programmeringsspråk har en grense på hvor mange siffer en variabel kan takle.
- Python har ingen grense antall siffer en variabel kan takle.
- Du kan også skrive tall angitt med vitenskapelig notasjon, f.eks: 5.9e9 som betyr $5.9 * 10^9$

Lese input fra tastatur

Kapittel 2.6

Tips:
Bruk av konstant e i matte:

```
import math
math.e
```

Hent input fra tastatur med funksjonen `input`

- I Python brukes funksjonen `input` for å hente input fra tastaturet:

```
variabel = input(prompt)
```

- Her er prompt teksten som vises i konsollet når programmet spør etter input fra brukeren
- variabel er navnet på variabelen som refererer til dataen som blir tastet inn ved hjelp av tastaturet.

– Eks:

```
navn = input('Hva er navnet ditt? ')
```

- Merk at det er et mellomrom på slutten av prompt-teksten. Dette er fordi Python ikke lager mellomrom mellom prompt og det som skal skrives inn automatisk.

Lese inn tall med input funksjonen

- input-funksjonen returnerer alltid en tekststreng, dvs. en tekst med fnutter rundt.
- Hvis du ønsker å gjøre beregninger med det som brukeren skriver inn, må du gjøre om tekststrengen til et heltall (int) eller til et flyttall (float) vha. funksjoner:

```
variabel = int(element) # Oversetter element til et heltall
variabel = float(element) # Oversetter element til desimaltall
variabel = eval(uttrykk) # Oversetter uttrykk til verdi
```

Bruk av funksjonene `int()` og `float()`

- To måter å hente heltall fra input-funksjon:


```
streng_verdi = input('Hvor mange kuer har du ?')
kuer = int(streng_verdi) # Oversetter streng til heltall
```
- Du kan gjøre begge deler i en setning:


```
kuer = int(input('Hvor mange kuer har du ?'))
```

 - Kalles nøstet funksjonkall og fungerer på følgende måte:
 - Først utføres det som er innerst i parentes (input('Hvor mange..'))
 - Verdien til input-funksjonen brukes så i int-funksjonen
 - Resultatet fra int-funksjonen lagres i variabelen kuer
- Hente ut flyttall:


```
cash = float(input("Mye penger har'ru? "))
```

Utføre kalkulasjoner

Kapittel 2.7

Operator presedens (prioritert rekkefølge)

- Python har følgende matteoperatører: + - * // % **
- Ved utregninger blir disse utført ut ifra en prioritering av hvilke operatører som utføres først:
 1. Eksponent: **
 2. Multiplikasjon, divisjon og rest av divisjon: * / // %
 3. Addisjon og subtraksjon: + -
 4. Det vil si at uttrykket: $12 + 6/3$ blir 14 og ikke 6 ($6/3$ blir utført først)
- For å sikre korrekte beregninger bruker man parenteser:
 - $(12+6)/3$ blir 6
 - $10/(5-3)$ blir 5 osv...

Bruk av variabler i utregninger

- Når du bruker flere variabler i ett uttrykk, vil:
 - Variabelen på venstre side av "er-lik" være navnet på referansen til resultatet av utregningen
 - Alle variablene på høyreside av "er-lik" representerer kun verdier som brukes i utregning.

Eks:

$$\begin{array}{ccccccc}
 A=5 & & & & & & \\
 B=8 & & & & & & \\
 C = & = & A & + & B & + & 9 \\
 \uparrow & & \uparrow & & \uparrow & & \uparrow \\
 \text{Resultat} & & 5 & + & 8 & + & 9 \\
 \text{lagres her} & & & & & &
 \end{array}$$

Vi prøver litt...

Mer om utskrift til skjerm

Kapittel 2.8

39

Endring av oppførelse av funksjonen `print`

- Det er mulig å endre oppførelsen på funksjonen `print` for hvordan den separerer elementer:

```
a=5
b=7
print(a,b,sep='_') # gir 5_7
print(a,b,sep='') # gir 57
```

- Kan også endre oppførelse på linjeskift:


```
print('Her kommer en setning.',end='')
print('her kommer en setning til.')
```

 – Begge blir skrevet ut på samme linje!

www.ntnu.no

40

Escape-karakterer

- Escape-karakterer er spesialkarakterer som kan skrives inn i tekststrenger som gjør spesielle operasjoner:

```
\n      Gir linjeskift
\t      Hopper til neste tabulator
\'      Skriver ut tegnet '
\"      Skriver ut tegnet "
\\      Skriver ut tegnet \
```

```
– Eks:
print('\tInnrykk er kult med\nNy linje')
```


www.ntnu.no

41

Formattering av tall ved hjelp av funksjonen `format`

- Funksjonen `format` tar inn et tall og returnerer en tekststreng der du kan bestemme hvordan tallet skal formatteres:

```
format(tall,formattering)
– formattering er en tekststreng for ulike valg, f.eks:
format(1/3, '.2f') # 2 desimaler, f står for float
format(1/3, '10.1f') # 1 desimal og setter av ti tegn
format(1/3, 'e') # vitenskapelig notasjon på tallet
format(1/3, '.0%') # tallet i prosent med 0 desimaler
format(500, '10d') # heltall der det settes av ti tegn
```

```
– Typisk bruk:
print(format(1/3, '10.5f'))
```


www.ntnu.no

Oppsummering

- Utviklingssyklus:
 - Design program, skriv kode, rett opp skrivefeil, test programmet, rett opp logiske feil (debugging)
- Skrive til skjerm: `print(uttrykk)`
- Variabler: Referanser med navn til verdier i minnet
- Tilordning: Gi variabler verdier: `variabel = uttrykk`
- Datatyper: int, float, str, bool
- Lese fra tastatur: `variabel = input(prompt)`
- Operatorpresedens: Rækkefølge av matematiske operatorer
- Ved utrekning er variabler på høyre side av = verdier og resultatet blir lagret i variabel på venstre side!
- Formattering av tall ved hjelp av funksjonen `format(tall, formattering)`
